

Úvahy posttelevizní

Swingtime, Speer a my

Obrazovka chrlí paradoxy. Ve chvíli, kdy ČT 2 v rámci monotematického nedělního večera k Vítěznému únoru v bloku **Co se to na nás šklebí ve zpětném zrcátku** vyloví ze dna normalizační trapnosti Alfréda Strejčka, jenž moderuje jakousi prosovětskou soutěžní šmíru se zpěvákem Pavlem Liškou, běží vedle profilová publicistická relace ČT 1 **168 hodin**. A v ní standardní reportáž „asijského“ zpravodaje Tomáše Etzlera – ne, nebyla tentokrát ze spřátelené Severní Koreje ani nepojednávala o pokrokových Američanech, prohlédnuvších zlotřilost Bushovy administrativy, ale byla ze spřátelené Číny. Nevím jak vy, ale já se u reportáží pana Etzlera zpravidla dívám na kalendář, zda snad nesledují i na jedničce nějaké normalizační retro. Idylické reportáže ze zemí s nedemokratickými režimy mi totiž silně připomínají někdejší propagační oslavné ódy typu „ze země našich přátel“. Průměrná čínská rodinka nějakého komunistického propagandisty slaví příchod Nového roku, notuje si u televize protiamerické bojové písně – a pan Etzler to vše líčí s vřelými sympatiemi. Nevím, třeba mám jen smůlu, asj mu křivdím, ale zatím jsem se v jeho reportážích ze zemí, jež denně pošlapávají základní lidská práva, nesetkal ani z desetiny s takovou mírou kritičnosti, jakou častuje prohnitý americký imperialismus. A v tom je ten paradox: zatímco se neškodně bavíme nad televizní normalizační blbostí (pokud zrovna nemoderujeme nějakou trapnost jako Alfréd Strejček, nás se to přece netýká), jsme nenápadně infikováni mnohem rafinovanější ideologickou blbostí

nové generace, která je nám podávána v korektním moderním hávu.

Naštěstí tutéž neděli 25. února večer přišla ČT 1 po dlouhé době s vydařeným – a světe div se, hraným! – snímkem: **Swingtime** režiséra Jaromíra Polišenského a scenáristy Jana Drbohlava. (Tvorba téhle dvojice, jež zpravidla dokáže z historie vyhmátnout eticky žhavé jádro, budí ovšem pozornost vždycky). Fiktivní příběh nepodařeného útěku lídra swingové kapely, jež se stala na hranicích

Vůdce a jeho dvorní architekt. Snímek archiv

obětí zruďné akce Státní bezpečnosti zvané Kámen, měl reálný základ (předstíraná americká zóna + dotazníky, jimiž v domněnku, že jsou u Američanů, horliví Čechové nevědomky přiváděli do neštěstí desítky svých spoluobčanů). Za šťastný považuji samotný nápad spojit názorový svět, reprezentovaný swingovou hudbou, s celou tou inscenovanou zruďností, jejíž dábelskou rafinovanost by nám záviděl i Josef Goebbels: hlavní hrdina (vynikající Vladimír Dlouhý) je pod pohružkou perzekuce manželky, již zanechal doma, přinucen připojit se jako pianista k celému estébáckému divadélku, což z něj časem spolehlivě dělá psychickou trosku. Protihráčem, který si zřská – zase přes swing! – postupně jeho důvěru, je falešný převaděč (skvělý – po kolikáté už? – Alois Švehlík), z něhož se ovšem v závěru přece jen trochu křečovitě vyklubou estébácký velitel akce. Ale i tak se filmu podařilo ryze dramatickými prostředky půl druhé hodiny udržet na naší obrazovce nevídané napětí, jež umocňovalo základní polohu vyprávění na hraně mezi realitou a absurditou.

Swingtime byl ovšem výjimkou, potvrzující pravidlo, že tím hlavním důvodem, proč si držet luxus veřejnoprávní televize, jsou dokumenty. Nadchl mě svou nečekanou aktuálností např. německý dokument **Speer a Hitler**. Albert Speer, nesporně inteligentní architekt, nikdy jako by nepatřil k typickým kreaturám nacistického panoptika, budil u současníků, historiků i pozdějších generací dokonce sympatie. Dokument krok za krokem ukazuje iluzornost takového postoje a zdánlivě „apolitického“ technokrata usvědčuje z reálného podílu na genocidě Židů: ukazuje se, že Speer nebyl jen schopný architekt, ale především schopný imágolog vlastního života. Kolik takových dosud neodhalených Speerů běhá mezi námi! V únoru jsme konečně mohli vidět

i otřesnou **Kauzu Uherské Hradiště** Kristiny Vlachové o mučení politických vězňů elektrickým proudem (další smutný důkaz stavu vymahatelnosti práva u nás) a aktuální kritikou reflexi současných politických manipulací **První mezi rovnými** režiséra Tomáše Kudrny (film velký už tím, že z politiků činí objekt, nikoli – jako nereformovatelný Václav Moravec – subjekt kritické reflexe). Tedy dva z kontroverzních snímků, jež loni v listopadu ze strachu z následků ČT odmítla vysílat a odložila je (tyto zákazy už tehdy nesly neklamný autorský rukopis milicionářského myšlení Františka Lamberta, jehož další působení ve vrcholné manažerské funkci bychom si jako koncesionáři neměli nechat líbit).

VLADIMÍR JUST

Saša Rašilov jako tajný agent StB Václav ve Swingtime. Snímek archiv